

23.4. PARTIZIPIOEN GEHIGARRIAK

Ataltxo honetan partizipioari erants dakizkiokeen posposizioak eta gaine-
rako gehigarriak aurkeztuko ditugu.

alien, alan:

«Etorri alien jarri eitten die» - (Etorri abala jesarri egiten dira)

«Batu alien jan mallubixek» - (Batu abala jan mailubiak)

«Lepuen sestuek artu, aittek bete alan» - (Lepoan otzarak hartu, aitak bete abala)

ala:

«Urtiek pasau ala ondio eta geixa ierri da ori» - (Urteak pasatu abala oraindino eta gebiago igarri da hori)

arren:

«Amarretan akabau arren berandu ixengo litzake» - (Hamarretan amaitu arren berandu izango litzateke)

«Etorri esarren estotza ardure» - (Etorri ez arren ez dio ardura)

«Asko etorri arren danak afalduko dabe» - (Asko etorri arren denek afalduko dute)

«Denpora txarra in arren basora jungo ga» - (Eguraldi txarra egin arren basora joango gara)

«Errikue ixen arren estot esautzen» - (Herrikoa izan arren ez dut ezagutzen)

«Pasauko san, bai, entzun es arren, e?» - (Pasatuko zen, bai, entzun ez arren, e?)

arte:

«Etorri arte amen egongo ga» - (Etorri arte hemen egongo gara)

«Itxaingo tzut akabau arte» - (Itxarongo dizut amaitu arte)

«Neure amama bixi sanien, ipintte ben ixotute lanparillie, gabien, da arimen gabera pasau arte etzan amatetan a, selako oitturak» - (Neure amama bizi zenean, ipintzen zuten isiotuta lanparatxoa, gauean, eta arimen gauera pasatu arte ez zen amatatzen hura, zelako obiturak)

artien:

«Geubes ni partitzea juen da ene, gure jaunaz abadie, da, belaunikotu ginien pasau artien» - (Gauetz ni banatzera joan eta ene, gure jaunagaz abadea, eta, belaunikatu ginen pasatu artean)

«Arek eltzen baotzu estabela aintzen gedxau, arik ill artien, estabela agiñekiñ aintzen» - (Hark heltzen badizu ez duela agintzen gebiago, barik hil artean, ez duela baginekin agintzen)

«Nobera jun artien beintzet ganaue ba, esta aurrera juten» - (Norbera joan artean behintzat ganadua ba, ez da aurrera joaten)

«Beiñ ero beingo ollogorra ixengo san, beti bat, da beti eunero ekarten ei dxeban ollogorra, da usteldu artien antxe» - (Behin edo bebingo oilagorra izango zen, beti bat, eta beti egunero ekartzen ei zuen oilagorra, eta usteldu arte hantxe)

aurretik:

«Afaldu aurretik ba errosaridxue erreseteta san, protestak egon arren» - (Afaldu aurretik ba arrosarioa errezatzen zen, protestak egon arren)

baño len:

«Txala ein baño len ba mordue aurretik ba, sertu eitte sien» - (Txahala egin baino lehen ba mordoa aurretik ba, zertu egiten zen)

«Karo bajeta sittuen, e, Larrinagako kapillara, afusillau baño len» - (Jakina baxatzen zituzten, Larrinagako kaperara, fusilatu baino lehen)

barik:

«Eruexu ori apurtu barik» - (Eroan ezazu hori apurtu barik)

«Inñusentekeridxe esan barik obeto sas isilik» - (Inuzentekeriak esan barik hobeto zaude isilik)

«Egun bitten eo nas etorri barik» - (Egun bitan egon naiz etorri barik)

«Karguik ein barik iguel da, atza barridxe erosteko ta dirue ta nun?» - (Kargurik egin barik beharbada eta, atzera berriak erosteko eta dirua eta non?)

«Amen il san parroque neure akorduen be, e, tapa barik bai, tapau barik egon san elixan be ta, tapau barik» - (Hemen hil zen parrokoa neure gogoan ere, tapa barik bai, tapatu barik egon zen elizan ere eta, tapatu barik)

bierrien:

«Arek, e, beittu, basuen, kargetan san samie esatakon, e, adar batzun gañien, ba lepoka ibili biarrien gora ta bera, ta gero goittik bera arras-traute, akordau aku burdidxe beyen ipiñi parien» - (Hark, begiratu, basoan, kargatzen zen sama esaten zitzaion, adar batzuen gainean, ba lepoka ibili beharrean gora eta behera, eta gero goitik behera narratuta, gomutatu zaigu gurdia behean ipini parean)

orduko:

«Sue inñ orduko bentanie itxixu» - (Sua egin orduko leiboa itxi ezazu)

«Jan orduko eskuek garbittu» - (Jan orduko eskuak garbitu)

«Urtie amaittu orduko gari barik geatzen siñen» - (Urtea amaitu orduko gari barik geratzen zinen)

«A kandelie amatau orduko ixate san» - (Kandela bura amatatu orduko izaten zen)

«Da sulfatue botate otzen da, nastau itte ben dana eskuekin eraiñ orduko» - (Eta sulfatoa botatzen zioten eta, nabastu egiten zuten dena eskuekin erein orduko)

«Ekarridesu apio, e, ospelak asi orduko, egosi apio, da aritxen uras garbittu, da sertzeko, da eskuetaku pe bai» - (Ekardazu apioa, ospelak basi orduko, egosi apioa, eta harexen uragaz garbitu, eta zertzeko, eta eskuetakoak ere bai)

esik:

«Esileike ikusi biskor allegau esik» - (Ezin liteke ikusi bizkor ailegatu ezik)

esien:

«Olako gausemat ixen esien, ba muskerrak anka eitten dau» - (Holako gauzaren bat izan ezean, ba muskerrak banka egiten du)

selan...alan...:

«Orrek pasaittut pillo at nik, eta selan etorri olan juen» - (Horiek pasatu ditut pilo bat nik, eta zelan etorri hala joan)

-ta:

«Ori jarritte egon da» - (Hori jarrita egon da)

«Ogidxe euki ot gordeta» - (Ogia eduki dut gordeta)

«Ta iguel, asteko ogidxe amaittute, da lelengo bertan egunien jateko isten san me meye opille» - (Eta beharbada, asteko ogia amaituta, eta lehenengo bertan egunean jateko uzten zen mebe-mebea opila)

«Begidxe tapaute, selan esatakon orri?» - (Begiak tapatuta, zelan esaten zitzaion borri?)

«Ori ekarritte estu eser eitten» - (Hori ekarrita ez dugu ezer egiten)

«Dirue artute juen ei san» - (Dirua bartuta joan egin zen)

-ta be:

«Eniskio emongo belauniko eskatute be» - (Ez nioke emango belauniko eskatuta ere)

«An jaurti garidxe eta erneta san ondo, edurre einye be urik sekule esan argitzen» - (Han jaurti garia eta ernetzen zen ondo, elurra eginda ere urik sekula ez zen agertzen)

-takoa:

«Ori amen jaxotekue da» - (Hori bemen jaiotakoa da)

«Ori amak einyekue ixen da» - (Hori amak egindakoa izan da)

«Batzuk ixeten siren sereskuek gañera, giñarrias einyekuek, guk es gen-duen euki bañe, goltzie esate akon ari, goltzie ari giñarrias einyekuai» - (Batzuk izaten ziren zerezkoak gainera, ginarragaz egindakook, guk ez genuen eduki baina, goltza esaten zitzaion hari, goltza hari ginarragaz egindakoari)

«Lenako adarra jaurtittekue ba andik sulotu eitten die, da mukurre ari esaten geuntzen guk» - (Lebenagoko adarra jaurtitakoa ba handik zulo-tu egiten dira, eta mukurra hari esaten genion guk)

«Oñetakuek, e, abarkak, etxien einyekuek ta beste batzuk erosittekuek dotoriauek, arek domeketakuek ero estaipa ser sien» - (Oinetakoak, abarkak, etxean egindakoak eta beste batzuk erositakoak dotoreagoak, baiek domeketakoak edo ez dakit ba zer ziren)

-takoan:

«Bañe beiñ eldutekuen esteko esnerik» - (Baina behin heldutakoan ez dauka esnerik)

«Da usañe txarra ilyekuen ser deko orrek!» - (Eta usaina txarra bildakoan zer dauka horrek!)

«Guk txapiñue esaten tzau, beye bustittekuen gorus bueltau, da godxas bera ipiñi» - (Guk txapinoa esaten diogu, behea bustitakoan gorantz bueltatu, eta goiaz behera ipini)

-ta laster:

«Eskondu te laster topau neban» - (Ezkondu eta laster topatu nuen)

-ta gero:

«Bierra in ye gero jangou» - (Beharra egin eta gero jango dugu)

«Basuen ibili tte gero afaittea juen giñen» - (Basoan ibili eta gero afaltzera joan ginen)

«Urdaidxe sartanien ein ye gero iguel arrotza bat batiu gañera bota, da a ixate san berakas sopie ta armosu oi» - (Urdaia zartaginean egi eta gero beharbada arrautza bat irabiatu gainera bota, eta hura izaten zen berakatz zopa eta armozu hori)

«Piper gorridxe esatetzau gu pa gero eldu te gero gorrittu eitten dana» - (Piper gorria esaten diogu guk ba gero heldu eta gero gorritu egiten dena)

«Txala ein ye gero garbitzeko, a piskat emon, eta esate seben» - (Tabala egin eta gero garbitzeko, hura pixka bat eman, eta esaten zuten)

-ta segiduan:

«Etorri tte segiduen oera juen san» - (Etorri eta segituan ohera joan zen)

«Apur bat mogidueskero jo ta segiruen geatzen da» - (Apur bat mugituz gero jo eta segituan geratzen da)

-nikoa:

«Kasorie bere denpora gustien, ixenikuei, beti, e, ollogorra, egunero ekarten ei dxeban» - (Ebiztaria bere denbora guztian, izanikoari, beti, oilagorra, egunero, ekartzen ei zuen)

«Asto napparreixe pasaikue da ori» - (Asto nafarrerria pasatarikoa da hori)

«Ba, maixuek es, bañe dantzaridxe ixanikue beti, da sarrenetaiko bat, amen be, onen aitte be dantzaridxe da, ixanikue» - (Ba, maisuak ez, baina dantzaria izanikoa beti, eta zabarrenetariko bat, hemen ere, bonen aita ere dantzaria da, izanikoa)

«Amamak eiñiko tostadak gosuek ixaten ei die» - (Amamak egineko tostadak gozoak izaten ei dira)

-nikoan:

«Oin umiek estabe olgetan, gu, ixate san eskolatik urtenikuen da ba, bei saintzien ero espeuen ero bestie» - (Orain umiek ez dute olgatzan, gu, izaten zen eskolatik irtenekoan eta ba, bebi zaintzen edo ez bazegoen edo bestea)

«Txaletik paseikuen, esta? biaye» - (Txabaletik pasaturikoan, ezta? begia)